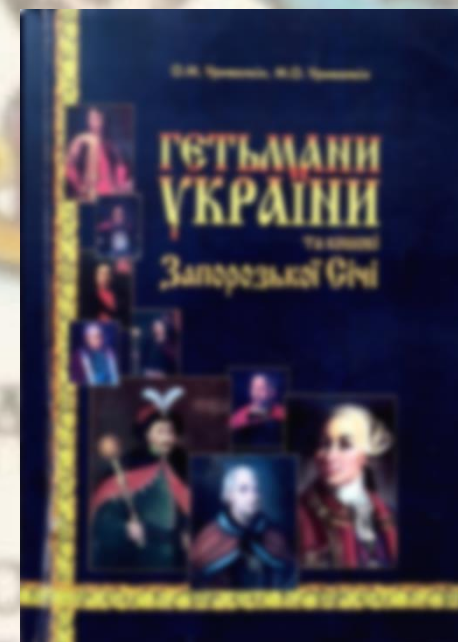
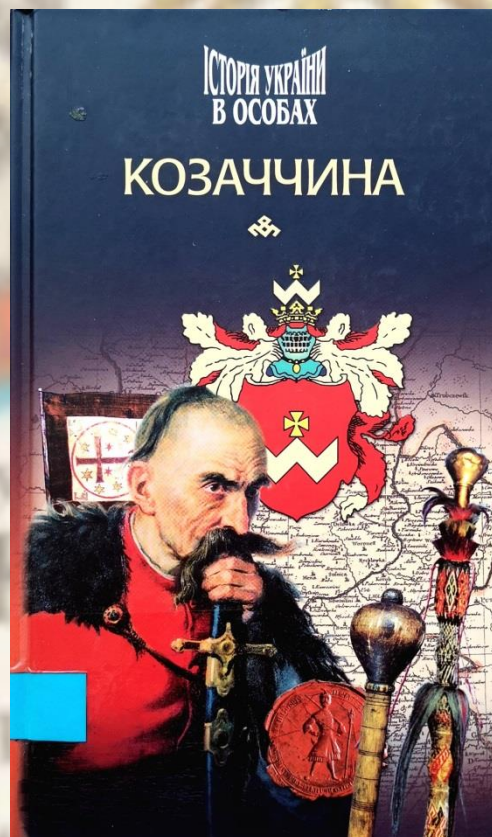

A historical map of Podolia, featuring a central coat of arms with a crown and a white eagle on a red shield. The map is surrounded by figures in historical attire. Overlaid on the map is the text:

**ВИДАТНІ ГЕТЬМАНИ УКРАЇНИ:
ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ**

PALATINATUM PODOLIAE, KIOVIENSIS et Braczlaviensis terras nova delineatione exhibens.

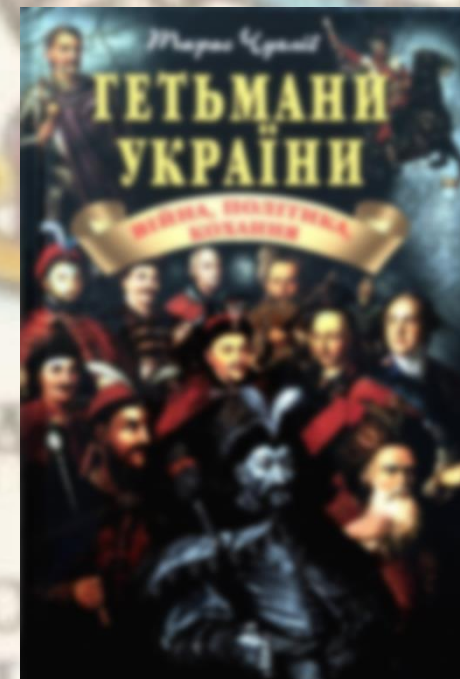
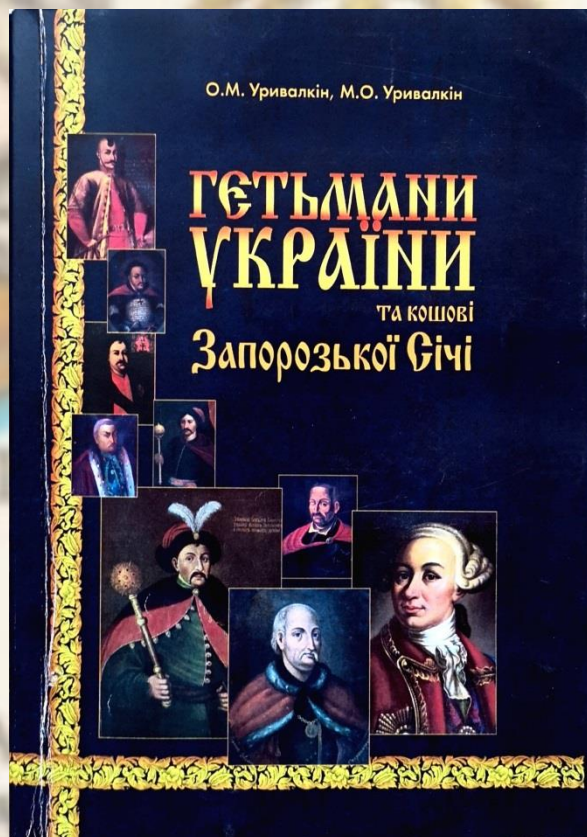
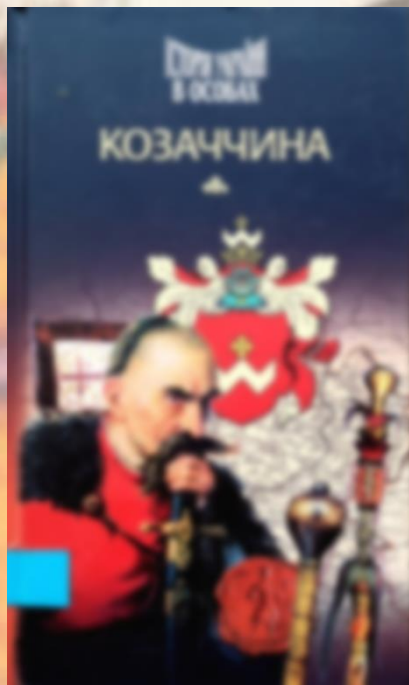

9(Укр)

I-90

Історія України в особах:
козаччина / В. М. Горобець та ін.
Київ : Україна, 2013. 304 с.

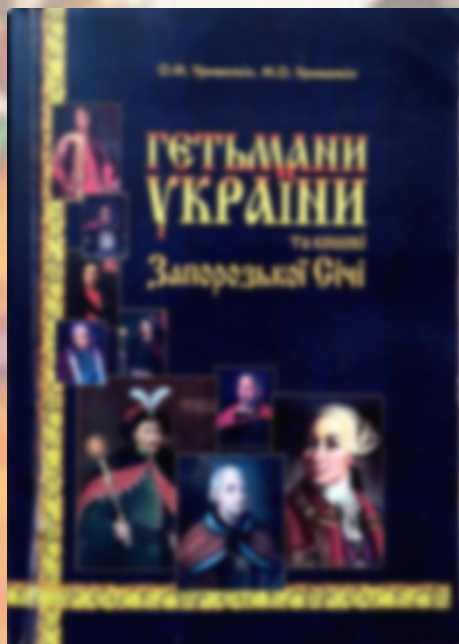

9(Укр)
У 69

Уривалкін О. М., Уривалкін
М. О. Гетьмани України та кошові
Запорозької Січі. Київ : КНТ, 2016.
395 с.

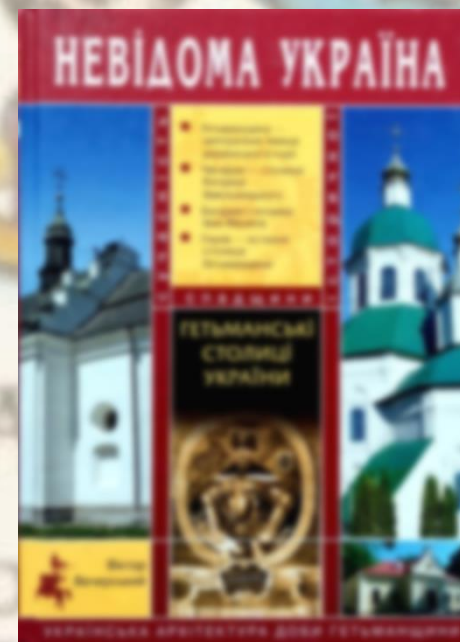
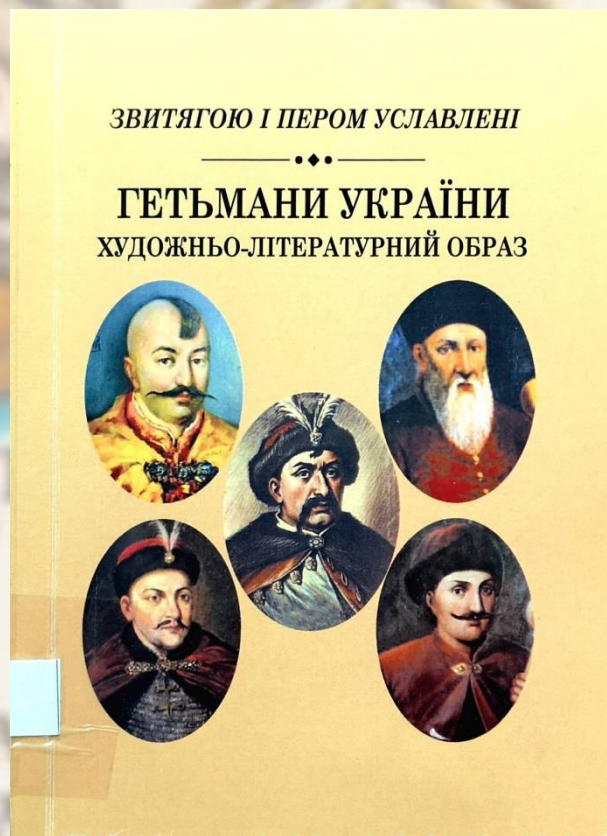
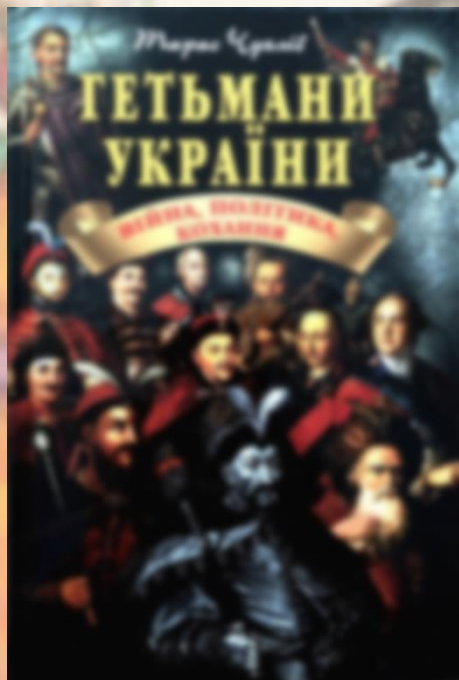

9(Укр)

Ч-96

Чухліб, Т. В. Гетьмани України:
війна, політика, кохання. Київ :
Арій, 2016. 479 с.

9(Укр)

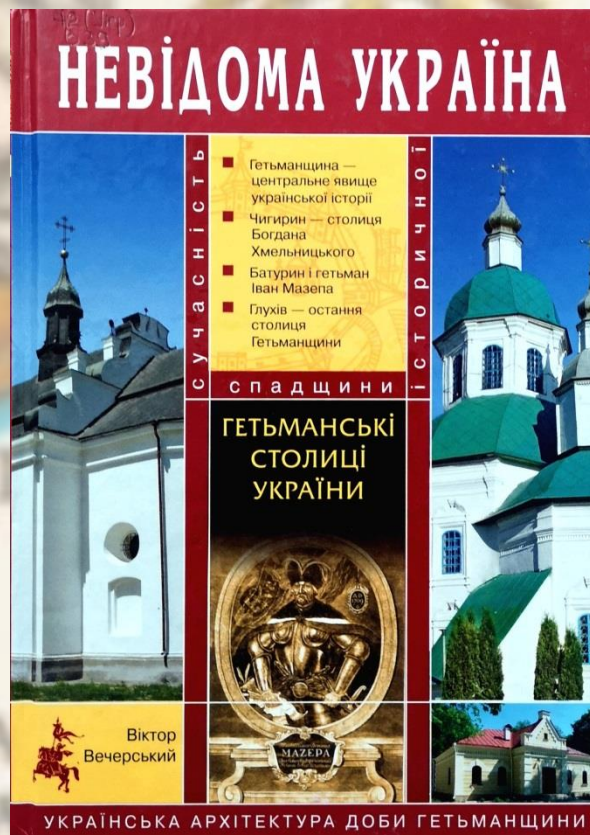
З-43

Звитягою і пером уславлені.

Гетьмани України : художньо-літературний образ. Ч. 1. /

І. А. Коляда та ін. Київ : [б. в.],
2020. - 415 с.

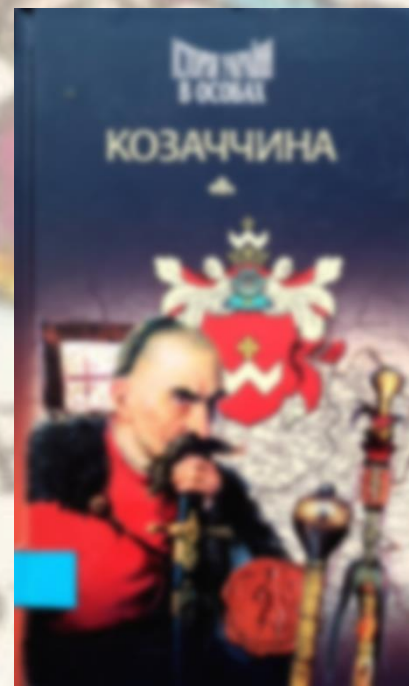
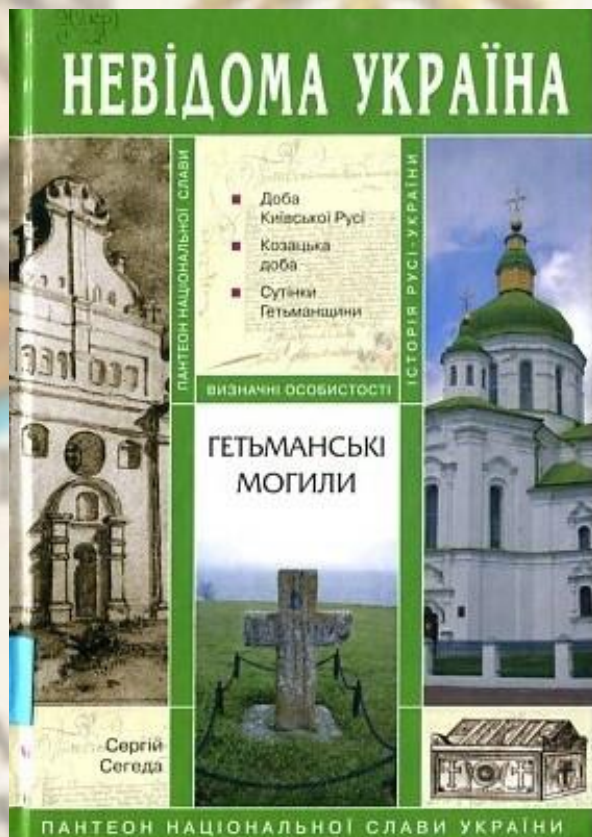

72(Укр)

В 39

Вечерський В. В. Гетьманські
столиці України. Київ : Наш час,
2008. - 320 с.

9(Укр)

C28

Сегеда С. П. Гетьманські
могили. Київ : Наш час, 2009.

440 с.

Остафій Дашкович (?-1536) – організатор козацтва, ймовірно, перший козацький гетьман.

УДК 930(477)

Ластовський В. В.,
доктор історичних наук, професор, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), lastov@ukr.net

---

«Славний козак» Остафій Дашкович в українській історіографії

Досліджується еволюція образу та діяльності чардакало та кавказського старости Остафія Дашковича в українській історіографії. Хронологічні межі дослідження – XIX – початок XXI століття. Розглядається еволюція поглядів на його діяльність в українській науці в різні періоди її розвитку – дореволюційній, радянській та сучасній. Звертається увага на закономірності цих поглядів від повільної до певного обсягу згуртованості бази та від ідеологічних виступів на науку. Відзначається, що зображення зображення Дашковича в літературі є багатим його як організатора українського козацтва та як державного і політичного діяча.

В українській історіографії особа Остафія Дашковича стала предметом наукової уваги досить пізно – лише у XIX ст. Ряд питань стосовно біографії цього історичного діяча ще й досі залишається дискусійною. Роль Остафія Дашковича в історії українських земель часів Великого князівства Литовського досліджували такі відомі історики як М. Максимович, П. Куліш, Т. Павликович, В. Антонович, М. Грушевський, Б. Бугайський, А. Якович, В. Селютинич-Бережний та ін. Необхідно відмітити, що ця постать використовувалася не лише в сфері історичних досліджень, але також і в працях ідеологічного та політичного характеру.

Ключові слова: українська історіографія, Остафій Дашкович, козацтво, історична наука, Велике князівство Литовське.

Як не дивно, але до української історіографії образ Остафія Дашковича потрапляє досить пізно, хоча з XVI ст. вже був присутній у польській, італійській, французькій, німецькій літературі. Проте, в козацьких літописах він майже не згадувався. З початком XIX ст. героїчний образ О. Дашковича, створений попередніми поколіннями істориків (в першу чергу завдяки творам М. Бєльського та О. Гваньїні), в історичній науці

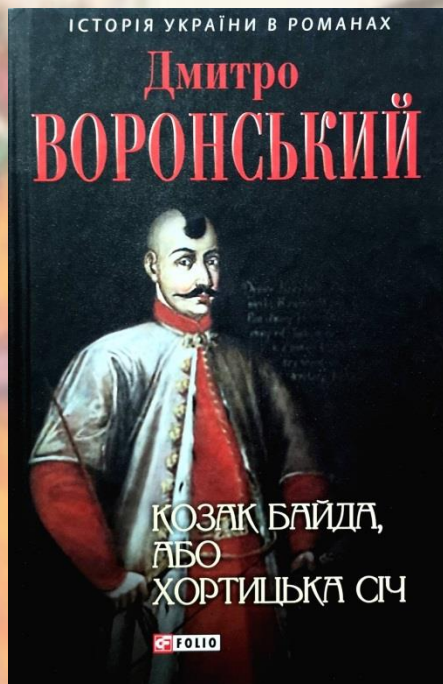

Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»

Ластовський В. В. "Славний козак" Остафій Дашкович в українській історіографії. Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки. Вип 122 (7). Київ : Гілея, 2017. С. 49-53

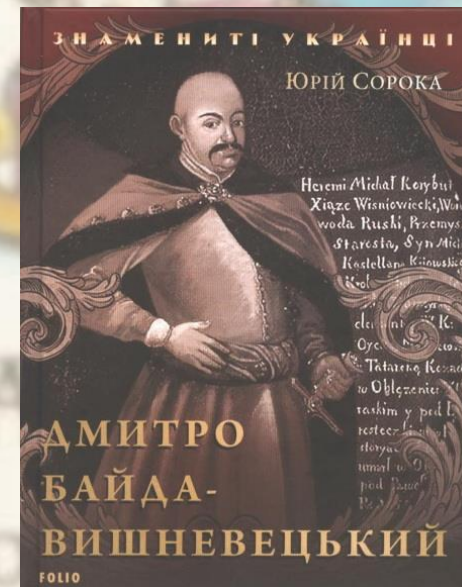

У
В 75
Воронський Д. О. Козак
Байда, або Хортицька Січ :.
іст. роман. Харків : Фоліо,
2018. 220 с.

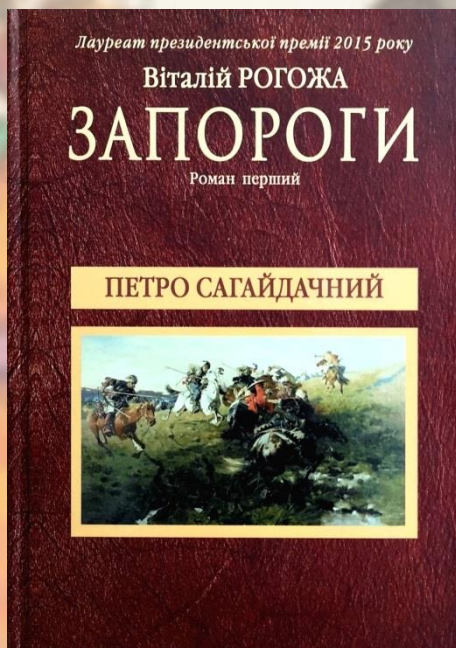

Дмитро Вишневецький (?-1563)
– гетьман, засновник замку на
Малій Хортиці – прототипу
Запорзької Січі.

9(Укр)
В 55 С
Сорока Ю. В. Дмитро
Байда-Вишневецький.
Харків : Фоліо, 2019.
120 с.

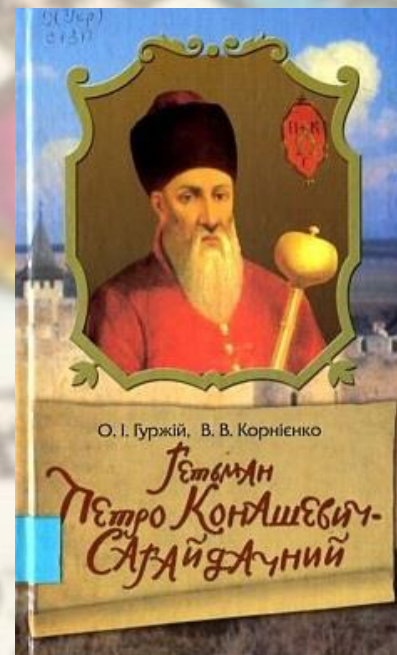

У
Р 59
Рогожа В. Д. Запороги :
роман-трилогія. Ч. 1.
Петро Сагайдачний.
Київ : Самміт-книга,
2016. - 389 с.

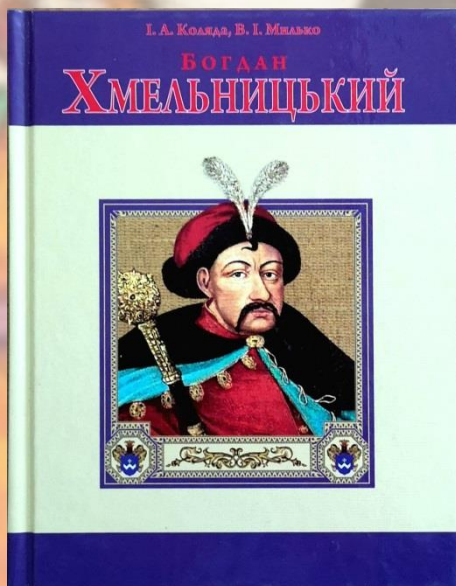

Петро Конашевич-Сагайдачний
(?-1622) – гетьман реєстрового і
низового козацтва, ватажок
походів проти Туреччини, Криму
та Москви

9(Укр)
С 13Г
Гуржій О. І., Корнієнко В. В.
Гетьман Петро Конашевич-
Сагайдачний. Київ : Україна,
2004. - 192 с.

9(Укр)

X 65К

Коляда І. А., Милько В. І.

Богдан Хмельницький.

Київ : Укрвидавполіграфія,
2013. 128 с.

Богдан Хмельницький (1596-
1657) – засновник і гетьман
Української козацької держави
(1648-1657).

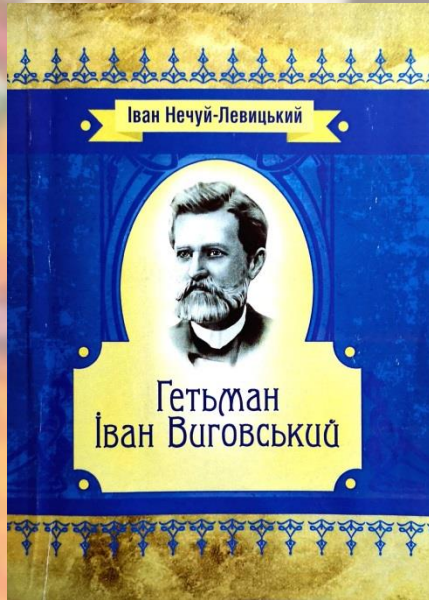

9(Укр)

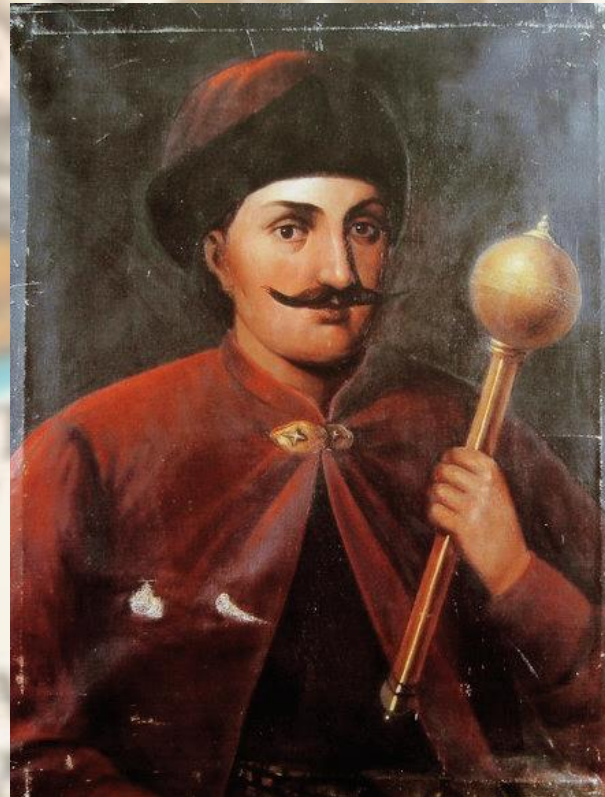
X 65К

Кравлюк П. М. Богдан
Хмельницький: легенда
і людина. Харків :
Фоліо, 2017. 284 с.

У
Н 59
Нечуй-Левицький І. С.
Гетьман Іван Виговський.
Київ : Центр учбової
літератури, 2017. 263 с.

Іван Виговський (1608-1664) –
другий гетьман Війська
Запорізького (1657-1659).
Укладач Гадяцького договору.

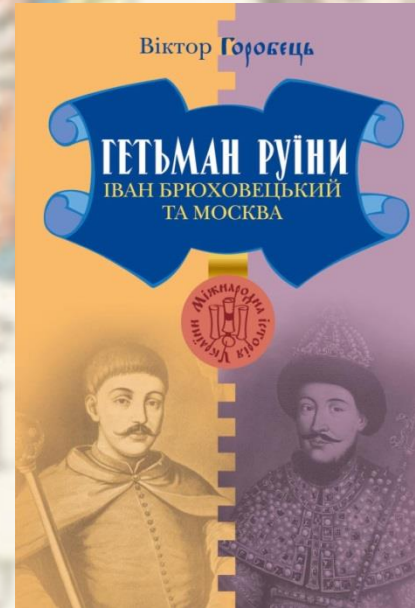

9(Укр)
В 41М
Мицик Юрій. Іван
Виговський. Харків :
Фоліо, 2010. - 120 с.

Іван Брюховецький (1623-1668) – гетьман на Лівобережній Україні (1663-1668). Обраний на Чорній раді за підтримки московської партії.

**9(Укр)
Б 89Г
Горобець В. М. Гетьман Руїни. Іван Брюховецький та Москва. Київ : Києво-Могилянська академія, 2017. 247 с.**

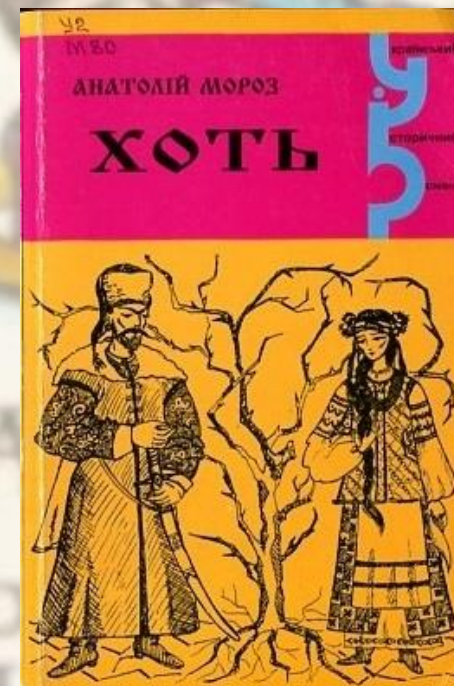

9(Укр)
Д 69Ч
Чухліб Т. В. Петро
Дорошенко. Київ : Атлант
ЮЕмСі, 2007. 63 с.

Петро Дорошенко (1627-1698) –
гетьман Правобережної України
(1665-1676) і очільник об'єднаної
Гетьманщини (1668-1670).

У2
М 80
Мороз Анатолій. Хоть :
з життя гетьмана П.
Дорошенка. Київ :
Український Центр
духовної культури, 2002.
520 с.

Дем'ян Многогрішний (1621-1701) – гетьман Лівобережної України (1668-1672). Був зісланий до Бурятії московським урядом.

**9(Укр)
М 73М**

**Михайленко В. М. Дем'ян
Многогрішний – гетьман Сіверський.
Мена : Домінант, 2011. 64 с.**

Іван Самойлович (?-1690) – гетьман Лівобережної України (1672-1687). Ініціатор Великого згону – насильницького переселення українців з правого берега Дніпра на лівий.

УДК: 94 (477) «17/18»

Михайло НЕЧИПОРЕНКО
(Чернівці)

**РІД САМОЙЛОВИЧІВ І ПОЧАТОК ПОЛІТИЧНОЇ
КАР'ЄРИ ІВАНА САМОЙЛОВИЧА**

У статті охарактеризовано походження родини Самойловичів та з'ясовано їх місце в українській історії. Особлива увага присвячена родинним зв'язкам майбутнього гетьмана, а також прослідковано його сходження по кар'єрній службі серед козацтва.

Ключові слова: гетьман, козацтво, Лівобережжя, Правобережжя, Запорозька Січ.

Українська гетьманська держава за роки свого існування мала чимало гетьманів. Усі вони були носіями автономного, чи незалежного устрою України. Втіленню цих ідей в життя вони присвятили все своє життя, поставивши за мету звільнення українського народу від панування чужинців. Однак серед великої кількості імен українських гетьманів є ряд керівників чи дії й на сьогодні оцінюються неоднозначно. Серед них виокремлюється особистість гетьмана Івана Самойловича, якого часто називали користюлюбним та владним. Однак незважаючи ні на що, саме за його правління настала певне стабілізація політичної ситуації, а Україна на короткий час об'єдналась під єдиною баловою.

Діяльність Івана Самойловича стала об'єктом дослідження таких істориків, як М.Костомаров, С.Соловйов, які, спираючись на документальні

ІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ПИТАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Збірник наукових праць

Том 14

Нечипоренко М. Рід Самойловичів і початок політичної кар'єри Івана Самойловича.

Питання історії України. Вип. 16. С. 162-166.

URL :

http://history.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/08_journals/piu/01issues/tom16

Андрій Могила (1630-1689) – гетьман Правобережної України під польським протекторатом (1684-1689).

ІСТОРІЯ В ОСОБАХ

**В. В. СТАНИСЛАВСЬКИЙ (Київ)
ГЕТЬМАН ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ
АНДРІЙ МОГИЛА**

Дослідження історії козацтва, що швидко розвиваються в незалежній Україні, відкрили для загалу багато раніше мало відомих особистостей, в тому числі й правобережного гетьмана Андрія Могили (1684–1689 рр.). У перспективі це дозволило створити більш-менш цілісний образ гетьмана, краще оцінити його діяльність. Серед етапних праць на цьому шляху слід назвати наприклад доробок В. Антоновича¹, М. Андрусика² та Б. Крутинського³. В останні роки вперше в етнології з'явився дослідження, котрі конкретно присвячені А. Могиці або розповідають про гетьмана у контексті історії козацького устрою та державотворчих процесів на Правобережній Україні в останній чверті XVII ст.⁴ Доробок істориків, які тією чи іншою мірою писали про правобережного гетьмана, створив основу для подальших пошукув у зазначеному напрямку. Навин жак здійснено декілька публікацій про гетьмана з висвітленням до нього нових джерел, віднайених під час вивчення масиву документів Російського державного архіву зовнішніх справ⁵. Пропонуємо добрку ще ряду джерел⁶, що були розкриті кині серед справ вищезазначеного архіву. Вони дають значний матеріал до визначених нижче питань, безпосередньо пов'язаних з А. Могилою. Крім того, в документі значно ширше, ніж раніше, представлений фактичний матеріал про сім'ю – дружину та сина правобережного гетьмана. Є зовні дані й про роль у житті останніх шуринів А. Могили – Дмитра Мозира.

Пропонуємо читачам добрку джерел розвинути наміч у відповідності до кола проблем, що знайшли в них своє відображення. При цьому особлива увага приділена питанням, які розкривають нові або доповнюють жак всіма сторонами української історії, пов'язані з А. Могилою. Невсі з знайдених документів публікуються. Про них будемо вести мову в тексті статті.

Станіславський, В. В. Гетьман Правобережної України Андрій Могила. Український історичний журнал. 2002. №4. С. 110-121

ISSN 0130-5247

**УКРАЇНСЬКИЙ
ІСТОРИЧНИЙ
ЖУРНАЛ**

№ номери:

Сторінки історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича
Київ

З історії Всеукраїнської сіпмили
краснамове

Інституція гетьманства у політико-культурному стримінні старшинської сіпмили
України-Гетьманщини

Уніатська церква у контексті
конфесійних трансформацій на
Правобережній Україні під владою
Російської імперії

Гетьман Правобережної України
Андрій Могила

Російський націоналізм і Україна в добу революції й громадянської війни

4'2002

Самійло Іванович Самусь (1656-1713) – гетьман Правобережної України (1693-1704), керівник «Другої Хмельниччини» - повстання за приєднання до Лівобережжя

Тарас Чухліб

**Самійло Іванович (Самусь) -
полковник та наказний гетьман
правобережної частини
Українського гетьманату**

До цього часу в українській історіографії Самійлу Івановичу, або Самусю (саме таким прізвищем підписував більшість листів цей козацький провідник), не присвячено жодної окремої історичної розвідки, якщо не рахувати наукових праць, де його ім'я згадується в контексті загальноісторичних подій¹. Хоча більш ніж триста років тому, в 1702 р., він став на чолі одного з найбільших повстань українців проти засилля польської влади на Правобережній Україні, яке сучасники називали не інакше, як «друга Хмельниччина». Окрім того, починаючи з середини 80-х рр. XVII ст., Самусь був одним з чільних полковників правобережного Війська Запорозького, а з 1693 р. очолював на посаді наказного гетьмана. Також Самусь активно підтримував свого довголітнього побратима, фастівського (білоцерківського) полковника Семена Паляя у боротьбі з татарами, турками і поляками та бажавні бачити Україну вільною від усякого іноземного панування.

Про походження, місце та рік народження Самуся майже нічого не відомо. Можливо, він народився на Переяславщині десь у середині 50-х рр. XVII ст., адже ще у 1703 р. тут проживав його рідні, в т.ч. і рідний брат². Хоча може бути, що Самусь походив з Вінниччини, зважаючи на те, що протягом певного часу очолював сплановані Винницький (Кальницький) полк як адміністративну і військову одиницю. Очевидно, в 70-х - першій половині 80-х рр. Самійло, син Івана, перебував на Запорозькій Січі, де й отримав прізвище «Самусь». Допускаємо, що на Правобережну Україну запорожець Самусь прийшов влітку 1684 р. разом з С.Палієм (коли той, після участі у вієнських подіях, повернувся на Правобережжя, поповнивши свої загони досвідченими запорожцями), ймовірно, відгукнувшись на його запрошення.

«Істину встановлює
суд історії»

Збірник на пошану
Федора Павловича
Шевченка

Том 2
Наукові студії

Чухліб Т. Самійло Іванович (Самусь) – полковник та наказний гетьман правобережної частини Українського гетьманату. "Істину встановлює суд історії" : зб. на пошану Федора Павловича Шевченка. Т. 2. Наукові студії. 2004. С. 276-290.

URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014355>

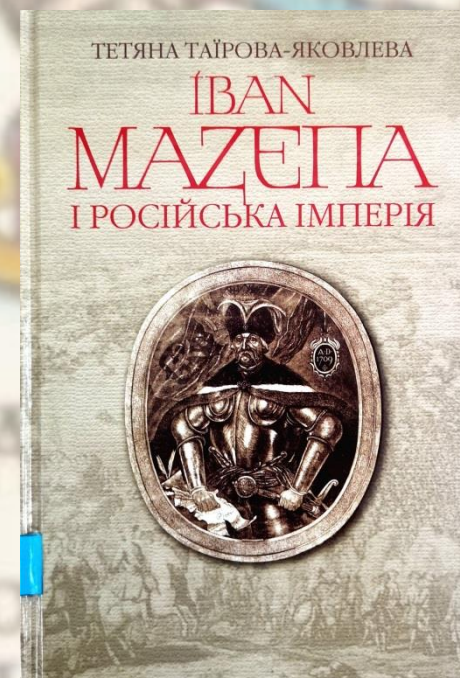

9(Укр)
М 13Д
Доба гетьмана І. Мазепи в європейській історії: міфи і реалії. Матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. - 316 с.

Іван Мазепа (1639-1709) – гетьман Лівобережної України (1687-1704) і об'єднаної Гетьманщини (1704-1709). У Північній війні став на бік шведів і підписав Шведську угоду, яка мала забезпечити незалежність України.

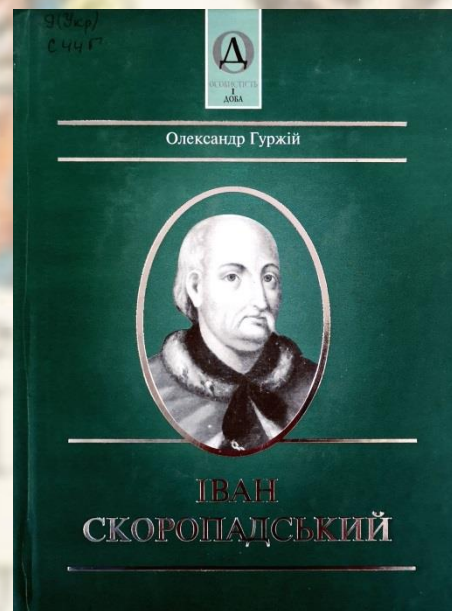

9(Укр)
М 13Т
Таїрова-Яковлева Т. Г. Іван Мазепа і Російська імперія. Київ : Кліо, 2013. 401 с.

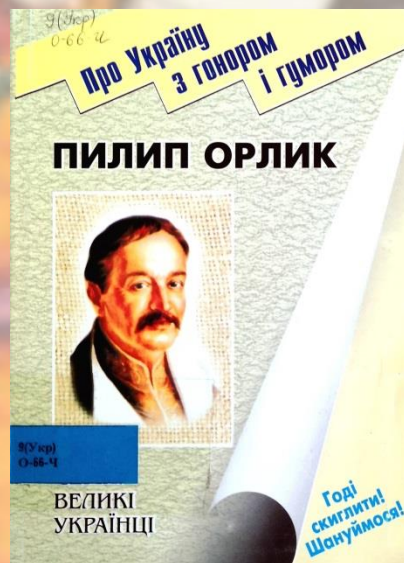

**Іван Скоропадський (1646-1722)
– гетьман Лівобережної України
(1708-1722). За його правління
відбулись друга депортація з
Правобережжя і значне
обмеження влади гетьмана.**

**9(Укр)
С 44Г
Гуржій О. І. Іван
Скоропадський. Київ :
Альтернативи, 2004.
312 с.**

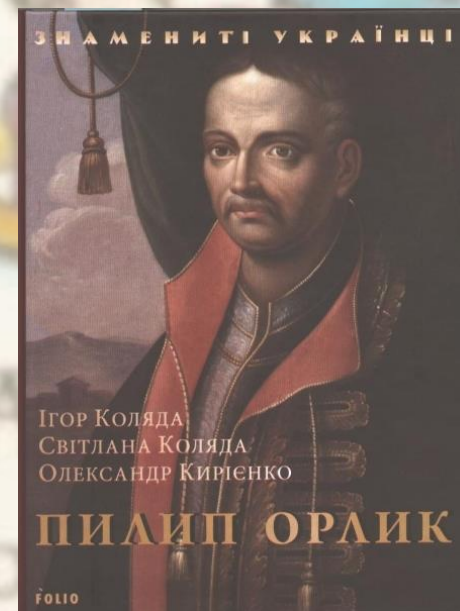

9(Укр)
О-66-Ч
Чухліб Т. В. Пилип
Орлик. Київ : [б. в.],
2008. 64 с.

Пилип Орлик (1672-1742) –
гетьман у вигнанні (1710-1742).
Автор «Договорів і постанов» –
першого українського
конституційного акту.

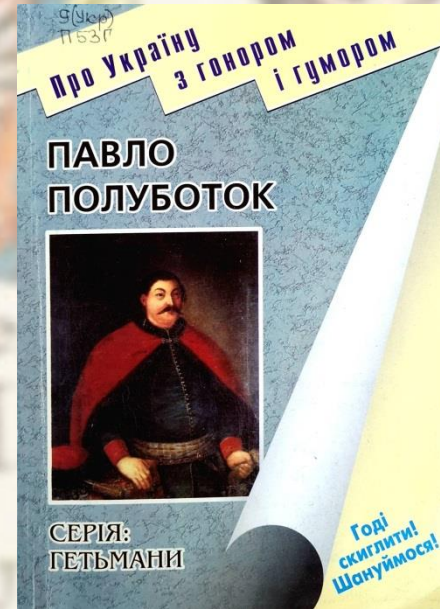

9(Укр)
О-66К
Коляда І., Коляда С.,
Кирієнко О. Пилип
Орлик. Харків : Фоліо,
2019. 121 с.

Павло Полуботок (1660-1724) – гетьман Лівобережної України (1722-1724). Був ув'язнений імперською владою і помер в Петропавлівській фортеці.

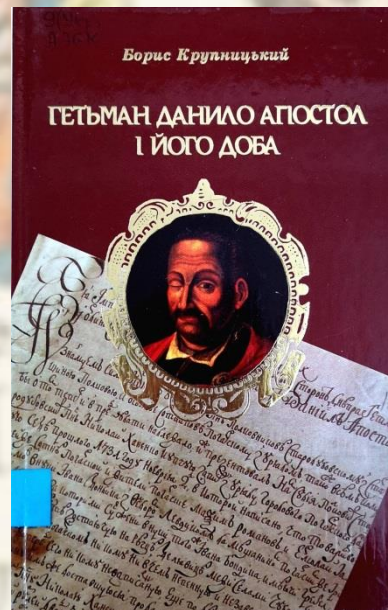

**9(Укр)
П 53Г
Горобець В. Павло
Полуботок. К. : [б. в.],
2009. 64 с.**

Данило Апостол (1654-1734) – гетьман Лівобережної України (1727-1734). Обраний за дозволом Петра II. Керував під наглядом російського резидента. Після його смерті гетьманат було ліквідовано.

**9(Укр)
А 76К
Крупницький Б. Д.
Гетьман Данило Апостол
і його доба. Київ :
Україна, 2004. 288 с.**

The background of the image is a historical map of Ukraine, featuring a central coat of arms. The coat of arms is a shield with a golden eagle, topped with a crown, and surrounded by a blue and gold border. Two figures, a man in a blue and pink robe and a woman in a red and green robe, are shown holding the shield. The text on the map is in Latin and Ukrainian. The main title is 'Typus Generalis UKRAINÆ five PALATINATUUM PODOLIAE, KIOVIENSIS et Braczlaviensis terras nova delineatione exhibens.'

**З фонду Наукової бібліотеки
НПУ імені М. П. Драгоманова**

URL: <http://lib.npu.edu.ua/>

Typus Generalis
UKRAINÆ
five
PALATINATUUM PODO:
LIAE, KIOVIENSIS
et Braczlaviensis terras
nova delineatione
exhibens.

**Укладач віртуальної виставки —
М. Безсмертний**